

Hellász-nap

A NAT gondolatának megjelenése a magyar iskolák köztudatában, valamint a rendszerváltás bizonytalanságot, ugyanakkor tenni akarást kiváltó légköre tette lehetővé az újat, mást akaró tanárok, iskolák számára az útkeresést. Amíg ez korábban csak egyes, ún. kísérleti iskolákban volt lehetséges, most szinte ragályként terjedt országszerte. A sokáig lefojtott tenni akarás, az erjesztően ható, eddig kirekesztett pedagógiai irányzatok, áramlatok hatására jöttek létre, illetve formálódtak és formálódnak a „rendszerváltó iskolák”. Ezen iskolák – néha sikeres, néha botladozó, néha kudarcot valló – próbálkozásai nyomán keletkező vákuum megmozgatta az egész magyar iskolarendszert. Az utóbbi évben azonban ezek a folyamatok érzékelhetően megtorpantak. Néhány önálló programmal dolgozó iskola viszont a nehézségek ellenére halad tovább. E műhelyek egyike a szombathelyi Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium.

Az iskola immár negyedik esztendeje helyi tanterv szerint tanít. Az e tantervet magában foglaló pedagógiai programban a következőket olvashatjuk: „...fontos az iskola szellemisége, amelyben meghatározó a humanista értékrend, s a tanulók, tanárok – eltérő meggyőződés és a vallás szabad gyakorlása mellett – nyitottak lehetnek a nemzeti kultúrán túl más kultúrák befogadására is. Ez akkor működhet jól, ha az iskola belső életét – az előzőekből is következően – a személyiséget, a tehetséget, a tudást egyaránt tisztelő demokratikus légkör, s a benne tanítók, tanulók természetes együttműködése jellemzi, amelyre határozottan törekszünk.”

Egyfelől a fent említettek okán kerestük a megoldást a nagy művelődéstörténeti korszakoknak a diák és a tanár szabad együttműködésén alapuló feldolgozására. Másfelől viszont a túlzott tantárgyszemlélet feloldásának szándéka vezetett bennünket.

A „magyar iskola” erősen ismeretközpontú szerkezetét feloldani – a realitások figyelembevételével – jelenleg nagyon nehéz. A sokat emlegetett koncentrációról is sokszor beigazolódtott, hogy a tantárgyak egészét tekintve lehetetlen. Az epochális oktatást a Bolyai „gyakorlóiskola volta” – egyelőre – nem teszi lehetővé. Így jutottunk arra a gondolatra, hogy a fontosnak ítélt témákat, művelődéstörténeti korszakokat egy-egy azokhoz illő rendezvényt foglaljuk össze.

Így alakult ki a Bolyai Galéria, ahol másfél havonta nyitnak tematikus kiállításokat, tanulóink önálló alkotásaiból és gyűjtéséből (pl. az óceán világa: rajzok az óceán élővilágáról, a vele kapcsolatos legendákról; versek, novellák, térképek, tengeri állatok, dolgozatok az óceánok, tengerek kialakulásáról, adatairól, képek a hajózásról). A kiállításokat az adott téma egy-egy jeles képviselője nyitja meg. A galériát a rajz szakos kollégák irányításával és segítségével szaktanári és tanulói csoportok rendezik.

Ugyancsak a fent említett rendezvények sorába tartozik a Bolyai Hangversenyek bérletsorozat. Az évente négy hangversenyt iskolánk tanulói és a szüleik számára rendezzük. Minden év önálló témát ölel fel (az elmúlt négy év témái: hangutánzások a hangszeres és énekes zenében a szólóhangszertől a szimfonikus zenekarig; az énekhang a szólóénekléstől a könnyűzenén át az operáig; a komolyzene és a hangversenytermek peremén).

Az egyes művelődéstörténeti korszakokat lezáró rendezvény egy önálló napot veszi igénybe. A „nap” megfogalmazás félrevezető lehet, hiszen a kérdéses napot megelőző hetek, hónapok legalább olyan fontosak, mint maga a rendezvény. Maga a gondolat nem újkeletű. A csillebérci, zánkai, szolnoki, debreceni művelődéstörténeti szaktáborok hasonló céllal szerveződtek.

Az amerikai iskolákban is találkozhatunk hasonló célú egynapos rendezvényekkel (pl. természettudományos nap).

A Bolyai kezdeményezésének tehát voltak előzményei. A magyarországi próbálkozások is bizonyítékai a változtatás szükségét érző törekvéseknek. A hasonló megoldások egyúttal az útkeresés irányát is mutatják. Miben újszerű a Bolyai elképzelése? Abban, hogy nem táborokban, nem többnapos programokban, hanem a helyi tantervben, a tanév folyamatában gondolkodik.

A bevezetőben említettek illusztrálásaként ismertetjük a Hellász-napot, és az azt megelőző eseményeket.

November végén ismertettük az iskola 7–8. évfolyamának 8 osztályos gimnáziumi tagozatára járó gyerekekkel a Hellász-nap lényegét és az ajánlott témákat. A Bolyai helyi tanterve szerint az ókori Görögország történelmével és irodalmával ekkor találkoznak tanulóink. A témák csak tájékoztató jellegűek voltak – az ajánlott témákat az ezeken az évfolyamokon oktató tanárok együttesen állították össze. Minden gyerek szabadon választhatott a témák között, alakíthatott rajtuk, sőt újat is választhatott, egyedül és csoportosan is. Az egyetlen kikötés az volt, hogy az általa választott téma az ókori görögséggel kapcsolatos legyen. A té-

mák és a témavezető tanárok kiválasztása után három hónap állt a gyerekek rendelkezésére munkájuk elkészítéséhez, amelyet az iskola könyvtárosa irányított. Ebben az időszakban egy, az ókori Görögországgal foglalkozó kiállítást rendeztünk iskolánk aulájában.

A könyvtárhasználat, a könyvtári, valamint a korábbi szakirodalom-keresést igénylő órák után a könyvtár mint információs központ segítette a kutatási téma szélesebb megismerését, az írásos anyagoknak a számítástechnikai laborral közösen történő elkészítését. Ami egyúttal az előző két évben a számítástechnika tantárgy keretében tanultak alkotó felhasználást is szolgálta.

A témák feldolgozására a gyerekek többféle megoldást választottak (tudományos értekezés, dramatizálás, gyakorlati illusztráció, esszé). Célunk az volt, hogy tanulóink sokféle témát válaszsanak, s azokat sokféle feldolgozási módon, minél szélesebb alapokon témavezető tanáraikkal való szoros együttműködésben dolgozzák ki. A március elején le-

adott negyvennyolc írásos munkát a két évfolyamon tanító tanárok bírálták el és csoportosították. A kialakult csoportok összefogására, az alkotások bemutatásának megszervezésére egy-egy kollégát kértünk föl. Így alakult ki a program.

8.00:
<i>Megnyitó</i>
8.15:
<i>Görög istenek családfája. Halottkultusz és túlvilág</i>
8.30:
<i>Hippokratész, az orvos</i>
8.40
<i>Az aranymetszés</i>
<i>Szünet</i>
8.55
<i>Püthagorasz és Thalész találkozása</i>
9.10
<i>Thalész: a piramisok magasságáról</i>
9.20
<i>Arkhimédész csigasora</i>
9.25
<i>A görög csillagászat. Csillagjósolás</i>
<i>Szünet</i>
9.55
<i>Motívumok, jelképek</i>
10.10
<i>Atlantisz nincs többé!</i>
<i>Szünet</i>
15.15
<i>Görög háborúk, harcosok, „hadi tudósítások”</i>
15.30
<i>A görög dráma és színház</i>
15.45
<i>Antigoné (részlet)</i>
<i>Szünet</i>
15.50
<i>A görög zene, hangszerek</i>
16.00
<i>Nagy Sándor és Diogenész találkozása</i>
16.10
<i>Öltözködés, ógörög viseletek (divatbemutató)</i>
16.30
<i>Értékelés, zárás</i>

A Hellász-nap konkrét előkészületeire egy hetet hagytunk. A különböző csoportok más-más formát választottak témájuk bemutatására (előadás köré szervezett nyilvános kerekasztal-beszélgetés; jelmezes párbeszéd – pl. Thalész és Püthagorasz a túlvilágon találkozik egymással és megvitatják egymás geometriai tételeit –; jelmezes jelenet – Hippokratész felügyelete mellett ókori „boncolás” –; divatbemutató a görög öltözködésről; közös előadás a téma részekre bontásával; görög drámarészlet az egyi osztály bemutatásában stb.).

A nyolcvan gyereknek, továbbá a tanáraiknak és a többi érdeklődőnek – a görög színházakra utaló elrendezés mellett – az iskola nagyterme adott helyet. A megnyitó ünnepélyes pillanatait rekonstruált ógörög zene hangjai vezették be. A sok tapssal jutalmazott előadások vidám, elmélyült, felszabadult, elgondolkodtató pillanatokot szereztek minden jelenlévőnek. Zárásként díjkiosztásra került sor.

Az alkotásokat arany, ezüst és bronz kategóriákba sorolták az azokat elbíráló tanárok. Ezenkívül több díj is kiadásra került (hat közönségdíj, a legjobb előadó, a legvidámabb, illetve legtudományosabb előadás díja stb.). A díjazással igyekeztünk elismerni minden diákunk komoly, sokszínű munkáját, ugyanakkor a köztük lévő különbségeket is igyekeztünk érzékelteni. Fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a díjak átvételekor több tanuló mondott köszönetet az őt segítő tanárnak.

A Hellász-nap eredményeit három pontban összegezhetnénk:

1. Írásos munkák beadásáig terjedő időszak: a gyerekek belekóstoltak az egy

adott témára összpontosítás, a sokféle anyagból, célirányosan történő kutatás nehézségeibe, örömeibe. Így az anyaggyűjtés időszakában széles körű ismeretre tettek szert. A közös, csoportos munka közben jobban megismerték egymást és tanáraikat. Gyakorolhatták, illetve továbbfejleszthették mind könyvtári, mind számítástechnikai ismereteiket.

2. Az előadások és az azokra történő felkészülés: gyerekeinkben óriási a szereplési vágy. Ezek a bemutatkozások jó alkalmat nyújtottak ennek kiélésére. A tanulók megismerték a szereplés előtti izgalmat, az annak legyőzését segítő felkészülést, a „produkció” felemelő pillanatait, a sikert.

3. A Hellász-nap előadásai: az ókori görögségről, a korról sokszínű, tartalmas előadásokat hallottak tanulóink. Régi ismereteik ezáltal rendszerezettebbé váltak és új megvilágításba kerültek, illetve újak birtokába jutottak. A korról beszéltek; tanulva tanították egymást.

Az ógörög kultúra csak egy azon témák közül, mely az iskola helyi tantervében kiemelt szerepkörbe kerülhet a 10. évfolyam végéig. Az egymással együttműködő és együtt gondolkodó tanárkollégák megállapodásán múlik, hogy mikor, melyik korszakra helyeznek nagyobb hangsúlyt. Célnk ugyanakkor, hogy minden évfolyam saját képére is formálhassa a tanulási folyamat e rendhagyó lehetőségét. A mindannyiunk számára maradandó élmény épp e kétféle elvárás találkozásából fakadt, megmutatva, hogy ezt az utat érdemes tovább folytatni.

Károly Frigyes